

PRVI KARAŠEVSKI UC ITELJI

marti, 08 decembrie 2015

U ovom broju Granice nastavljamo s podacima o po etcima školstva u nekim mjestima iz kara evske zajednice i o prvim u iteljima u selima Klokoti , Lupak, Vodnik i Ravnik, podatke koje nalazimo u knjizi povijesni arke Castilia Manea-Grgin.

Za

razliku od Karaševa, Nermi a i Jabal a, u ova etiri karaševska naselja u itelji su u to vrijeme vrlo rijetko bili mještani, ve su bili rodom iz drugih karaševskih mjesta. Stjepan Krajin je prvi u itelj u Klokoti u kojeg spominju izvori, u rujnu i listopadu 1780. godine. 1781, spomenut je kao u itelj u Klokoti u prvi mještanin Đure Vlasi . Prvi u itelj u Lupaku, 1780 godine, bio je spomenuti Marko Dobra, u velja i 1783 godine u itelj je bio ve Milja Bokšan koji je bio i prvi poznati u itelj u Ravniku. Idu i poznati u itelj u Ravniku bio je Đure Turna koji se ondje spominje samo 1789, jer je potkraj te godine premješten u Karaševo. Prvi poznati u itelj u Vodniku spominje se 1781. godine, a to je Nikola Kurin, podrijetlom iz Klokoti a ili Ravnika. On je ostao u toj službi do 1784. Tek 1796.-1797. saznaje se o drugom u itelju u tom naselju, Jankulu Pozderki, rodom iz Karaševa. Prema dostupnim informacijama može se zaklju iti da su prvi u itelji u Karaševu, do 1758. godine, bili stranci, dok su ve 1781. godine, u itelji iz svih sedam naselja bili „doma i ljudi“.

U

18. stolje u u itelj je bio ovisan o mjesnom župniku. On je imao uz nastavu i službu orguljaša i kantora, a ponekad je obavljao i službu zvonara. Ponekad je radio i kao bilježnik te je obavljao pisane poslove op ine i vodio blagajnu. U itelj je esto bio pla en iz op inske i crkvene blagajne, te djelom u naturi te je vodio skroman život, ali je bio oslobo en vojne obveze i kmetskih davanja. ini se da su karaševski u itelji uživali telativno dobar društveni status unutar zajednice.

Navedene

škole u karaševskim selima, najvjerojatnije od drva ili sli nih netrajnih materijala, s vremenom su propadale. Stoga, kasniji izvori navode da je školske zgrade u Karaševu, Nerme u i Jabal i izgradila Carska komora, potkraj 18. i na po etku 19. stolje a. Unutarnji raspored bio je gotovo jednak, odnosno u ionica je bila odvojena od dijela za stanovanje u itelja, sa injenog od dvije sobice i kuhinje, a postojala je i drvena štala. Nastava se nije izvodila u ljetnim mjesecima i nedeljom, jer su roditelji trebali djecu za poljuprivredni rad. Budu i da su osnovne škole sa uvale konfesionalni karakter i nakon 1774., u itelji su trebali biti iste vjeroispovijedi kao i u enici. Jezik nastave nacionalnih škola potkraj 18 stolje a bio je materinski jezik lokalnog stanovništva, odnosno karaševski u svim karaševskim selima, kao i u prvoj polovici idu eg stolje a.

Prema

zakonskim odredbama u Monarhiji, nacionalne škole poha ala su djeca od 6 do 12 godina, a škole su imale dva razreda. Prema propisima, u u ionicama su boravili u enici obaju spolova, ali odvojeno, u dva reda. Prema jednom isusova kom izvoru, otac Lovini u io je karaševsku djecu osnove kršanske vjere, pobožnosti i estito vladanje. Nakon 1774. godine, bilo je ozakonjeno da škloski predmeti moraju biti itanje, pisanje, aritmeti ke operacije, religija vezana uz u enje molitvi, moralne upute, crkveno pjevanje, pomo u vjerskoj službi te biblijska povijest. Udžbenike, jednake za sve nacionalnosti, uglavnom je sastavio Felbiger i oni su se prevodili, a neki su bili dvojezi ni (materinski jezik i njema ki). U zadnjoj etvrtini 18. stolje a ulagani su

veliki napori u tiskanju (abecedara, itanki, aritmetika i sli no) i drugih knjiga, uklju uju i i crkvene, koje su se rabile u banatskim školama. Dio navedenog procesa bilo je i tiskanje jedinoga poznatoga udžbenika kojim su se, po svoj prilici služili karaševski u enici potkraj 18. stolje a, ABC ili uprava za potribu shularske Dalmatinske mladeži. Udžbenik, vjerojatno prijevod nekoga od Felbigerovih abecedara, objavio je 1779. u Temišvaru župnik iz Karaševa, Mihovil Grozdi .

Lina Tincul